

Rådsbeslut om det europeiska företaget för ITER och fusionsenergi

Utbildningsdepartementet

2013-09-30

Dokumentbeteckning

KOM (2013) 607

Förslag till rådets beslut om ändring av beslut 2007/198/Euratom om inrättande av ett europeiskt gemensamt företag för ITER och utveckling av fusionsenergi samt om beviljande av förmåner för detta företag

KOM (2011) 931

Förslag till rådets beslut om antagande av ett kompletterande forskningsprogram för ITER-projektet (2014-2018)

2011/12:FPM103

Tidigare faktapromemoria i ärendet: Förslag till ett kompletterande forskningsprogram för ITER-projektet (2014-2018)

Sammanfattning

Förslaget innebär att verksamheten vid det europeiska gemensamma företaget för ITER och utveckling av fusionsenergi inte längre ska behandlas som ett forskningsprogram, med Euratomfördragets begränsning om fem år. Euratoms finansiering av verksamheten ska istället grundas på en artikel i Euratomfördraget som gäller för gemensamma företag. Därmed kan finansieringen följa den fleråriga budgetramens period på sju år.

Regeringens preliminära bedömning är att ett finansieringsbeslut för det gemensamma företaget för ITER och utveckling av fusionsenergi som följer den fleråriga budgetramens hela period är att föredra framför en femårsgräns. Detta då det främjar långsiktighet i planeringen.

Regeringen förutsätter att den finansiering som föreslås ryms under de maximala belopp som anges i den fleråriga budgetramen för 2014–2020 och i rådets slutsatser från juli 2010 om europeiskt bidrag till hela konstruktionsfasen av ITER. Om analys visar på motsatsen kommer regeringen att verka för att överenskommelsen i juli 2010 i rådet efterföljs.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Från det aktuella gemensamma företags etablering 2007 till och med 2013 har den europeiska atomenergigemenskapens (Euratoms) finansiering av företagets verksamhet kanaliserats via Euratoms forsknings- och utbildningsprogram (2006/970/Euratom och 2012/93/Euratom). Det gemensamma företaget har sitt säte i Barcelona, Spanien.

Det gemensamma företags främsta uppgift är att uppfylla Euratoms åtaganden i det avtal som hör samman med upprättandet av den internationella fusionsenergiorganisationen för gemensamt genomförande av ITER-projektet. Det s.k. ITER-avtalet (Europeiska unionens officiella tidning L 358/62-81) tecknades 2006 mellan Euratom och sex andra parter: Kina, Indien, Japan, Korea, Ryssland och USA. ITER står för International thermonuclear experimental reactor och är en forskningsanläggning som byggs i Cadarache, Frankrike.

Efter att det blivit klart att tidigare beslut om europeiska medel inte räckte för att finansiera Euratoms åtaganden enligt ITER-avtalet och efter att det gemensamma företaget och kommissionen presenterat ett nytt slutligt belopp för behoven våren 2010 enades rådet i juli 2010 om slutsatser där avsatta medel för det europeiska bidraget skulle öka. Tillskottet av medel skulle göras mot ett antal uppställda villkor. Ett av villkoren var att den europeiska kostnaden för hela konstruktionsfasen av ITER inte fick överstiga 6,6 miljarder euro i 2008 års penningvärde.

Kommissionen föreslog i sitt meddelande ”En budget för Europa 2020” att finansieringen av ITER-projektet skulle ligga utanför den fleråriga budgetramen. Som en konsekvens av det förslaget föreslog kommissionen att Euratoms bidrag till konstruktion av ITER-anläggningen, upphandling av utrustning och installation samt tekniskt och administrativt stöd skulle kanaliseras genom ett kompletterande forskningsprogram för ITER-projektet (2014-2018).

I sina slutsatser om den fleråriga budgetramen (8 februari 2013) enades Europeiska rådet om att Euratoms finansiering av ITER-projektet bör omfattas av den fleråriga budgetramen.

Mot bakgrund av detta har kommissionen dragit tillbaka sitt förslag om ett kompletterande forskningsprogram för ITER-projektet. Istället presenterades den 28 augusti 2013 förslaget om ändring av beslut 2007/198/Euratom om inrättande av ett europeiskt gemensamt företag för ITER och utveckling av fusionsenergi samt om beviljande av förmåner till detta företag. I det nya förslaget finansieras dessutom inte det gemensamma företags längre som

1.2 Förslagets innehåll

Enligt förslaget ska Euratoms bidrag till det gemensamma företaget för ITER och utveckling av fusionsenergi (Fusion for Energy) inte längre vara utformat som ett forskningsprogram antaget enligt Euratomfördragets artikel 7. Förslaget grundar sig i stället på artikel 47 i Euratomfördraget och åberopar Euratoms medverkan i finansieringen av det gemensamma företaget.

Överföringen av medel kommer därmed inte längre vara begränsad till de fem år som föreskrivs i artikel 7 i Euratomfördraget för forsknings- och utbildningsprogram. Den kommer att anpassas till den period som den fleråriga budgetramen omfattar och pågå i sju år.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Ej tillämpligt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

I sitt förslag anger kommissionen den beräknade inverkan på utgifterna 2014–2020 till 2 915 miljoner euro i löpande priser (2 986 inkl. administrativt anslag). Europaparlamentet och rådet satte i den fleråriga budgetramen för 2014–2020 den maximala nivån för Euratoms åtaganden för ITER till 2 707 miljoner euro (2011 års penningvärde).

De ekonomiska konsekvenserna är oklara. De har ännu inte presenterats i detalj. Kommissionen anger dock att förslaget läggs på grundval av Europeiska rådets beslut om den fleråriga budgetramen den 8 februari 2013.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens preliminära bedömning är att ett finansieringsbeslut för det aktuella gemensamma företaget som följer den fleråriga budgetramens hela period är att föredra framför en femårsgräns. Nu förslagen ordning främjar långsiktighet i planeringen.

Regeringen förutsätter att den finansiering som föreslås är i enlighet med den maximala nivå för Euratoms åtaganden för ITER som Europaparlamentet och rådet satte i den fleråriga budgetramen för 2014–2020 samt att den rymmer under det tak för europeiskt bidrag till hela konstruktionsfasen av ITER som

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget har ännu inte förhandlats och övriga medlemsstaters ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionerna ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionens förslag till rättslig grund är artikel 47 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget). Enligt artikel 47 beslutar rådet enhälligt om

- a) gemenskapens medverkan i finansieringen av det gemensamma företaget,
- b) medverkan av tredje land, en internationell organisation eller en medborgare i tredje land i finansieringen eller ledningen av det gemensamma företaget.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Regeringen delar kommissionens uppfattning att de delar av ITER-projektet som Euratomgemenskapen åtagit sig inte är möjliga att genomföra på nationell nivå.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget ska förhandlas i rådsarbetsgruppen för forskning och atomära frågor för att sannolikt beslutas i konkurrenskraftsrådet under Litauens ordförandeskap.

4.2 Fackuttryck/termer

ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor): Ett internationellt forskningsprojekt för att utvinna energi ur kärnfusion (sammanslagning av lätta atomkärnor). Projektet drivs enligt ett internationellt avtal där EU (Euratom) står som värd för projektet som också innefattar Kina, Indien, Japan, Sydkorea, Ryssland och USA.

Fusion: I sammanhanget kort form för kärnfusion – i fysiken en kärnreaktion mellan två lätta atomkärnor som leder till en sammansmältning, varvid en tyngre kärna bildas och stora mängder kärnbindningsenergi frigörs. För att starta en fusionsprocess måste energi tillföras. Eftersom det oftast sker i form av termisk energi talar man om termonukleär fusion. Det är fusionsprocessen som genererar energin i solen och stjärnorna.